

POPSOTEN MIELENTERVEYS- JA PÄIHDEPALVELUIDEN OMA-ARVIOINTI 9/ 2022

Arviointitaulukon lukuohje:

Tavoitteiden hierarkia:

1. Hyötytavoitteet:		Yhteiskunnalle koituva hyöty
2. Tulostavoitteet:		Mitattavissa oleva tulos toimenpiteistä
3. Prosessitavoitteet:		Alemman tason tulokset toimenpiteistä
4. Toimenpiteet:		Suunniteltujen toimenpiteiden toteuttaminen

Taulukossa väri kertoo, mitä tavoitetasoa kuvataan kyseisessä osassa taulukkoa.

Taulukossa on käytetty POPsoten kehittämisohjelmien yhteistä jäsentelyä, johon on sovitettu Mielenterveys- ja päihdepalveluiden eri tasoiset tavoitteet ja toimenpiteet.

Hyötytavoitteiden selitykset:

- 1. Saatavuus, oikea-aikaisuus ja jatkuvuus:** Tämä hyötytavoite sisältää myös palveluiden yhdenvertaisen saatavuuden.
- 2. Ennaltaehkäisy ja ennakointi:** Tämä hyötytavoite tarkoittaa palveluiden painopisteen siirtämistä raskaista palveluista kohti perustasoa ja edelleen kohti ehkäisevää ja ennakoivaa toimintaa.
- 3. Laatu ja vaikuttavuus:** Tämä hyötytavoite sisältää palveluita tuottavien työntekijöiden osaamistason nostamisen koulutuksella ja toiminnan rakenteen ja työtapojen hiomisen palveluiden laadun ja viime kädessä vaikuttavuuden kohottamiseksi.
- 4. Monialaisuus ja yhteentoimivuus:** Tämä hyötytavoite tarkoittaa sitä, että palveluiden tulee olla itseisarvoisesti monialaisia ja monipuolisia ja että palveluiden eri sektoreiden (sosiaalipalveluiden ja terveyspalveluiden) ja eri tasojen (terveydenhuollon perustaso ja erityistaso) yhteistyö on hiottu josutavasti ja tehokkaasti yhteensopivaksi.
- 5. Kustannusten nousun hillintä:** Tämä hyötytavoite tarkoittaa, että palveluita kehitettäessä otetaan huomioon taloudellisten resurssien rajallisuus ja pyritään löytämään kustannustehokkaimmat tavat toteuttaa välttämättömät palvelut.

HYÖTYTAVOITE: Saatavuus, oikea-aikaisuus ja jatkuvuus

TULOSTAVOITE:

Kansalaisille on tarjolla heille sote-uudistuksen tavoitteissa kuvatut palvelut, joissa painottuvat perustason palvelut

PROSESSITAVOITE:

Kustakin sote-palveluiden osasta on olemassa suunnitelma ja toteutustapa, jota voidaan seurata mittareilla

TOIMENPITEET:	Mittarit / Kriteerit	Tiedonkeruu ja arviointimenetelmät	Tähän saakka tehdyn työn arvioinnin tulokset
Etulinjan palveluita vahvistetaan sähköisillä palveluilla, puhelinpalvelulla ja sote-keskusten palveluiden matalan kynnyksen palveluilla.	Asiakas/potilastyytyväisyyskyselyt, Odotusaika palveluihin	Tehdään jatkuvaa potilastyytyväisyyden seurantaa ja luodaan tiedonkeruutapa sote-keskusten odotusaikojen seuraamiseksi.	On aloitettu kehittämisspilotit Limingan, Kalajoen ja ensilinjan palveluissa. Alustavana tuloksena odotusaika palveluihin on lyhentynyt ja potilastyytyväisyys vaikuttaa lisääntyneen.
Perustason (sote-keskusten) mielenterveys- ja päihdepalveluita vahvistetaan. Sote-keskuksissa toimii masennuksen ja ahdistuksen hoidossa palvelupaletti (omahoito sähköisissä palveluissa, nettiterapia, lyhytinterventio, lyhytpsykoterapia, Kela-terapia)	Perustasolla hoidettujen potilaiden määrä. Kuinka moni apua hakeva potilas saa hoitoa perustasolla ja kuinka moni lähetetään eteenpäin.	Luodaan tiedonkeruujärjestelmä perustason mipä-hoitojen tilastoimiseksi.	On aloitettu kehittämisspilotit Limingan, Kalajoen ja ensilinjan palveluissa. Ensilinjassa hoidettujen potilaiden määrä ja osuus potilasvirrasta on lisääntynyt, mikä on vähentänyt palvelukysyntää seuraavilla portailla.

Erikoistason Mipä-hoitojen (avokäynnit ja osastokäynnit) määrää vähennetään.	Erityistasolla hoidettujen potilaiden määrää (hoitopäivät- ja käynnit) seurataan. Kriteerinä kunkin sote-keskuksen osalta erityistason palveluiden käytön väheneminen.	Nyt on jo olemassa kuntakohtaiset tiedot erityistason Mipä-palveluiden käytöstä. Käyttöä seurataan ja arvioidaan. Lähteinä Ppshp:n ja Sotkanetin tiedot.	Kuntien välillä on merkittäviä eroja erikoistason Mipä-palveluiden käytössä. Heikoimpien kuntien sote-palveluiden toimintaan on suunniteltu pilottia toiminnan tehostamiseksi ja erojen kaventamiseksi.
Henkilöstön määrää ja rakennetta arvioidaan optimaalisen tehokkuuden aikaansaamiseksi.	Verrataan perustason sote-toimijoiden henkilöstörakennetta ja resursseja ja arvioidaan erikoissairaanhoidon käyttöastetta.		Geneerinen malli henkilöstön rakenteesta ja optimaalisesta tasapainosta on ollut kehitteillä. Jatketaan selvitystä hva:n alueiden nykytilanteesta.
Ammattitaitoisten työntekijöiden saatavuutta varmistetaan verkostoitumisella ja perustason sote-toiminnan markkinoinnilla viestinnän keinoin.	Viestinnän määrää ja laatua seurataan itsearvioinnilla.		Hankkeessa on lisätty esillä olemista ja markkinointia kirjallisilla ja audiovisuaalisilla menetelmillä. Päivitetään viestintäsuunnitelmaa syksyn ja ensi vuoden osalta.

HYÖTYTAVOITE: Ennaltaehkäisy ja ennakointi

TULOSTAVOITE:

Kansalaisille on tarjolla heille sote-uudistuksen tavoitteissa kuvatut ennalta ehkäisevät ja ennakoivat palvelut

PROSESSITAVOITE:

Kustakin sote-palveluiden ehkäisevän ja ennakoivan työn on olemassa suunnitelma ja toteutustapa, jota voidaan seurata mittareilla

TOIMENPITEET:	Mittarit / Kriteerit	Tiedonkeruu ja arviointimenetelmät	Tähän saakka tehdyn työn arvioinnin tulokset
Vahvistetaan ennaltaehkäisevää ja ennakoivaa työskentelyä sekä varhaista tunnistamista sote-keskuksissa. Tiivistä yhteistyötä tehdään kuntien ehkäisevien palveluiden kanssa.	Monenko kunnan alueella on sote-keskuksien ja ennaltaehkäisevän työn yksiköiden välinen toimiva yhteistyösuhde?	Tiedot kerätään kuntien edustajilta. Kriteerinä on säännöllisten yhteisten kokoontumisten olemassaolo.	Yhteistyösuhteita on hiottu yhdessä kuntien ennaltaehkäisevän työn kanssa. Pitkäjänteisiä yhteistyösuhteita kuntien, järjestöjen ja kokemustoimijoiden kanssa on jo luotu joissain kunnissa ja kuntayhtymissä. Aloitettu mini-interventio ja puheeksi oton pilotointi Kalliossa. Jatketaan suunnitelmia hva:n laajennuksen suhteen ja lisäksi jää

			pohdittavaksi otetaanko käyttöön neljän tuulen malli ensi vuoden aikana.
Vahvistetaan kansalaisten osallisuutta palveluiden suunnittelussa ja toteutuksessa järjestöjen ja kokemustoimijoiden kanssa tehtävän yhteistyön kautta.	Monenko kunnan alueella on sote-keskuksien sekä kokemustoimijoiden ja järjestöjen välillä toimiva yhteistyösuhde? Kokemustoimijoiden ja järjestöjen edustajien säännöllisten tapaamisten olemassaolo sote-keskuksissa.	Tiedot kerätään järjestöjen edustajilta. Kriteerinä on säännöllisten yhteisten kokoontumisten olemassaolo. Kuntalaispalaute palveluiden saatavuudesta.	Yhteistyösuhteet on joiltain osiltaan jo luotu. Järjestöverkoston kanssa on ollut säännöllistä yhteistyötä mm. järjestöedustajien ja kokemustoimijoiden viikoittaisten kehittäjätiimiin osallistumisten kautta. Järjestöjen edustajat ja kokemustoimijat osallistuvat säännöllisesti kehittämistyöhön.
Kansalaisten sairastavuuden vähentyminen ennaltaehkäisyyn ja ennakoidun toiminnan avulla.	Hyvinvointialueen asukkaiden sairastavuuden seuranta.	Tiedonkeruu Kelan ja HILMO-aineiston pohjalta. Tilastojen tulkinta.	Ensimmäiset pilotit on aloitettu puheeksioton (mini-interventio) ja ennaltaehkäisevän työn laajentamiseksi. Mini-interventio-pilotin laajentamista on alettu suunnitella.
Tarjotaan järjestöille, kokemustoimijoille ja siku-sektorin työntekijöille alkeistason Mipä-koulutusta	Kansalaisten Mipä-tietämyksen tason seuranta, järjestettyjen koulutusten määrä ja kattavuus		MTEA-koulutukset jatkuvat pitkäjänteisesti. Hyvinvointialueelle on koulutettu omia MTEA-kouluttajia jatkuvuuden turvaamiseksi.
Hyödynnetään ihmislähtöistä hyvinvointikäsitettä palveluketjujen luomisessa ja kehittämisessä	Kansalaisten osallisuuskokemusten seuranta kyselyjen avulla.		Ihmislähtöinen hyvinvointikäsite on otettu lähestymistavaksi järjestö- ja kokemustoimijayhteistyössä. Rakenne kokemustoimijoiden osallistumisesta pysyvästi kehittämistyöhön on luotu.

HYÖTYTAVOITE: Laatu ja vaikuttavuus

TULOSTAVOITE:

Kansalaisille on tarjolla heille soteuudistuksen tavoitteissa kuvatut laadukkaat ja vaikuttavat palvelut

PROSESSITAVOITE:

Kutakin sote-palveluiden korjaavan työn elementtiä on kehitetty koulutuksen ja toimintamallin hiomisen kautta niin, että tuloksia voidaan seurata sitä varten luoduilla tai muuten jo olemassa olevilla mittareilla

TOIMENPITEET:	Mittarit / Kriteerit	Tiedonkeruu ja arviointimenetelmät	Tähän saakka tehdyn työn arvioinnin tulokset
Sähköisten palveluiden kehittäminen	Sähköisiä palveluita tarjoavien sote-keskusten osuus kaikista sote-keskuksista; eri palvelumuotojen yleisyys (nettisivut, ajanvaraus, omahoidon tarjonta, etäasiointi; Sähköisten palveluiden käytön tilastoiminen ja seuranta	Palveluihin rakennetaan automaattinen käyttäjäseuranta	Järjestelmän suunnittelu ja kehittämistyö on meneillään.
Palvelukonseptien hiominen potilaslähtöisemmiksi	Asiakkaiden/potilaiden tyytyväisyys saamaansa palveluun Asiakas/potilastyytyväisyyskyselyt, kokemustoimijoiden tekemät arviot, Onko palveluiden	Potilaskyselyt säännöllisesti	Palvelupolkujen kuvaaminen potilaslähtöisesti ja niiden muuttaminen sen pohjalta on kesken. Tarkoituksena on tehdä diagnoosiryhmittäiset toimintamallit. Hyvinvointialueen viestinnän kanssa tehty yhteistyötä palvelumuotoilun osalta.
Sote-keskusten työntekijöiden koulutusohjelma	Toteutuneet koulutukset, osallistujat/koulutus, Sote-keskusten työntekijöiden osallistuminen koulutuksiin, Osuus työntekijöistä	Koulutustilaisuuksiin osallistuvista pidetään kirjaa, arviointikeskustelut, kyselyt	Talven 2020-21 osaamiskartoituksen pohjalta laadittua koulutusohjelmaa toteutetaan pitkäjänteisesti. Painopiste on edelleen perustason työntekijöiden kouluttamisessa.
Otetaan käyttöön näyttöön perustuvia menetelmiä sote-keskusten Mipä-palveluissa	Uusien työmuotojen käytön yleisyys yksittäisissä sote-keskuksissa ja koko hyvinvointialueella.	Sote-keskukset keräävät tietoa uusien työmuotojen käytöstä ja välittävät tiedon vertailun mahdollistamiseksi hyvinvointialueella.	Näyttöön perustuvista menetelmistä on jo otettu käyttöön IPC-lyhytinterventio ja nettiterapia. Käyttöön ollaan ottamassa terapianavigaattori ja ohjattu omahoito
Palveluohjauksen eli prosessikuvausten (työnjako, hoidon kriteerit, hoitoonohjaus) mallin laatiminen kaikista keskeisistä sairausryhmistä	Onko palveluohjauksen toimintamalli ja kuvaukset otettu käyttöön ja missä laajuudessa?	Kyselyt sote-keskuksille.	Palveluohjauksen malleja (palvelupolkuja, prosessikuvauksia) on kesken, mutta sisällöllisesti valmiina kuvattu. Niiden esitystapaa, jäsentelyä ja esitysmuotoa hiotaan palvelumuotoilu-prosessissa.
Opinnäytetöiden hyväksikäyttäminen palveluiden kehitystyössä	Opinnäytetöiden määrä kehittämistyössä.		Lukuisia opinnäytetöitä on jo tekeillä Mipä-kehittämistyön osana. Muutamia on jo valmiina mm. selviämishoidosta ja selviämisasema-toiminnasta. Suunnitteilla IPC:n

			implementoinnista ja puheeksiotto ja mini-interventiosta ensi vuoden aikana.
HYÖTYTAVOITE: Monialaisuus ja yhteentoimivuus			
TULOSTAVOITE: Kansalaisille on tarjolla hyvin yhteen toimiva sosiaali- ja terveystalouden kokonaisuus			
PROSESSITAVOITE: Hyvinvointialueen sote-keskukset toimivat yhtenäisenä kokonaisuutena, jossa asiakas/potilaskohtaisesti tarjotaan yksilöllistä monialaista palvelua			
TOIMENPITEET:	Mittarit / Kriteerit	Tiedonkeruu ja arviointimenetelmät	Tähän saakka tehdyn työn arvioinnin tulokset
Sote-keskusten työntekijöiden tiimityön koulutus	Koulutuksiin osallistuneiden työntekijöiden osuus kaikista sote-työntekijöistä, koulutettujen kokemukset koulutuksen hyödyistä	Kyselyt koulutetuilta, arviointikyselyt ja -keskustelut	Koulutusten suunnittelu on kesken, koska hva:n yhtenäinen palveluohjauksen- mali on sopimatta.
Sote-keskusten monialaisuuden kehittäminen; lääkärin ja psykiatrisen hoitajan yhteistyö, sosiaalityön osallistuminen Mipä-potilaiden hoitoon; Otetaan käyttöön palvelukokonaisuuksien ja palveluketjujen jatkuvan kehittämisen malli (PKPK).	Suunnittelijoiden tyytyväisyys suunnitteluyhteistyöhön; kehittämistyön pitkäjänteisyyden varmistaminen	Arviointikyselyt ja -keskustelut esimiehiltä	Asiakas- ja palveluohjauksen yhteensovittaminen on kesken. Useita pilotteja, joilla vahvistetaan eri sektoreiden ja tasojen yhteistyötä.
Tietojärjestelmien hiominen yhteensopiviksi hoidon tehostamiseksi ja tiedolla johtamisen vahvistamiseksi	Uuden yhteisen potilastietojärjestelmän kehitystyön eteneminen	Suunnittelijoiden haastattelut	Hiominen on aloitettu yhteisillä kirjaamiseen ja käytäntöihin liittyvillä suunnittelupalavereilla.

			Pirkko- tuotannonohjausjärjestelmän yhteensovittaminen hva:lle siirtymistä varten.
Konsultatiivisen työmallin vahvistaminen perustason ja erikoissairaanhoidon välillä	Konsultaatioiden määrä sote-keskuksittain ja hyvinvointialueen tasolla	Sote-keskusten tekemien konsultaatioiden määrän seuranta	Valmisteleva työ konsultatiivisen tuen lisäämiseksi on meneillään. Pilotti on alkanut yhdellä alueella ja kahdella suunnittelu on loppusuoralla.
Paljon palveluja tarvitsevien asiakkaiden/potilaiden asioiden käsittelyn työtavan kehittäminen	Kuinka monessa sote-keskuksessa on käytössä toimiva malli?	Kyselyt sote-keskuksille	Geneerisen mallin valmistelu on menossa. Toimintaa koskeva pilotti on alkamassa kahdella alueella.

HYÖTYTAVOITE: Kustannustehokkuus

TULOSTAVOITE:

Kehitystyön aiheuttama kustannusten nousu saadaan pidettyä hallinnassa

PROSESSITAVOITE:

Kehittämistyössä valitaan kustannustehokkaita toimintatapoja kustannusten pitämiseksi hallinnassa

TOIMENPITEET:	Mittarit / Kriteerit	Tiedonkeruu ja arviointimenetelmät	Tähän saakka tehdyn työn arvioinnin tulokset
Otetaan huomioon kaikkien kehittämistoimenpiteiden kustannukset pitemmällä tähtäimellä.	Kustannusten seuranta kunnittain ja sote-keskuksittain.	Budjetoinnin ja kustannusten jatkuva seuranta	Seurannan menettelytapoja on valmisteltu ja kehitetty.
Kalleimpien palveluiden korvaaminen halvemmilla palveluilla. Raskaista palveluista kohti keveämpiä palveluita.	Erikoissairaanhoidon kustannukset, kustannusten kasvun pysäyttäminen ja lasku; asumispalveluiden kustannusten kasvun hillintä ja kääntäminen laskuun	Ppshpn ja Sotka-netin tiedot.	Valmisteleva työ meneillään. Mielenterveys- ja päihdepalveluissa on jo siirretty resurssia lähemmäs perustasoa ja osastohoidosta tehostettuun avohoitoon. Perustason sisällä ensilinjan mielenterveys- ja päihdepalveluiden kehittäminen palvelujaksojen lyhentämiseksi ja kustannuksien vähentämiseksi.